

Puolustusministeriö
kirjaamo@defmin.di

Viite VN/1387/2020-PLM-8

Lausunto maanpuolustusvelvollisuuden, asevelvollisuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen nykytilan vahvuuksista ja heikkouksista sekä kehittämistarpeista

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry kiittää parlamentaarista komiteaa mahdollisuudesta antaa lausunto koskien maanpuolustusvelvollisuuden, asevelvollisuuden (ml. siviilipalvelus) ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen nykytilan vahvuuksista ja heikkouksista sekä kehittämistarpeista.

Lähtökohtaisesti nykyisellä maanpuolustusjärjestelmällä on useita tunnettuja vahvuuksia verrattuna valikoivaan tai ammattiarmeijaan perustuviin ratkaisuihin. Nykyisessä järjestämistavassa suurimmalla osalla väestöä on halutessaan mahdollisuus osallistua maanpuolustamiseen ja miehillä kyseessä on ennen kaikkea asevelvollisuus. Pyrkimys osallistaa väestöä, joko velvollisuuden kautta tai tarjoten vapaaehtoista asepalvelusta, tuo maanpuolustuksen piiriin merkittävän väestömäärän sekä sellaisen kansakunnan osaamis pääoman, jollaista olisi vaikea korvata esimerkiksi ammattiarmeijan kaltaisilla järjestelyillä. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö pitääkin tällaista koko kansakuntaa koskevaa integraatiopyrkimystä hyvänä ja maapuolustusta sekä maanpuolustustahtoa vahvistavana tekijänä. Nykyisessä mallissa on kuitenkin kehitettävää, sillä tämänhetkiset keinot osallistaa maanpuolustuksen piiriin naisia ja asevelvollisuuden ulkopuolelle jääviä esimerkiksi aatteellisista tai terveydellisistä syistä, ovat kuitenkin riittämättömiä.

Yhteiskunnassa on laajasti pyritty edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa, ja myös maanpuolustusjärjestelmään kohdistuu aikaisempaa voimakkaampi yhteiskunnallinen paine tarjota samat velvoitteet ja osallistumismahdollisuudet sukupuoleen katsomatta. Toisaalta kyseessä on laajempikin pyrkimys kansalaisten yhdenvertaisuuden edistämiseen, jolloin myöskään esimerkiksi terveydellisten esteiden ei tulisi estää osallistumista maanpuolustustehtäviin. Yhdenvertaisuuden ja integraation vahvistaminen ei kuitenkaan tarkoita, että kaikkien tulisi suorittaa nykyisen kaltainen asevelvollisuus, jossa valtaosa suorittaa maanpuolustusvelvollisuutensa varuskunnissa keskittyen perinteisiin sotilaallisiin tehtäviin. Nykyjärjestelmän heikkouksia on se, ettei nykyinen asevelvollisuus mahdollista yksilöiden osaamisen täysvaltaista hyödyntämistä. Maanpuolustustahdon näkökulmasta kansalaisten motivoiminen maanpuolustamiseen onnistuisi paremmin, jos tarjotut tehtävät sopisivat selkeämmin yksilön omiin lähtökohtiin ja niissä hyödynnettäisiin nuorten kiinnostusten kohteita ja samalla vahvistettaisiin uramahdollisuuksien kehittymistä. Maanpuolustusvelvoitetta tulisikin tarkastella jatkossa selkeämmin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta, jossa kansakunnan kyky puolustautua ulkopuolista uhkaa vastaan määrittyy voimakkaammin hybridisodan kaltaisten olosuhteiden näkökulmasta.

Hybridisodankäyntiin liittyy vihollisen tapa käyttää ei perinteisiä vaikuttamisen keinoja, kuten informaatiovaikuttamista ja kyberhyökkäyksiä, jolloin sodan etulinja on arjessa, kansan keskuudessa. Hybridisodan tilanteessa tarvitaan maanpuolustustahtoa ja osaamista monissa siviilitoiminnoissa, joissa maanpuolustaminen poikkeaa perinteisestä sodankäynnistä. Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta tällaiset siviiliyhteiskunnan tehtävät, kuten kriittisestä infrastruktuurista huolehtiminen, kyberiskujen torjunta, väestönsuojelusta tai henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäminen, tulisi nähdä maanpuolustuksellina tehtävinä. Tällöin myös maanpuolustusvelvollisuuden täyttäminen, voisi tapahtua näiden toimintojen varautumistehtäviin osallistumisen kautta. Maanpuolustusvelvoitteen laaja-alainen tarkastelu mahdollistaisi myös uusien, yhteiskunnan kriisinkestävyyttä vahvistavien toimintojen kehittämisen. Osa nykyisen mallin ulkopuolelle jäävistä, voisi hyvin osallistua esimerkiksi pelastustoimea ja terveydenhuoltoa tukeviin, öljyntorjuntaan tai muuhun väestönsuojaamiseen tähtäävään toimintaan. Tällaiset koulutetut ja organisoidut joukot voisivat olla hyödyksi erilaisissa poikkeusoloihin liittyvissä tehtävissä.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry pitää nykyistä maanpuolustusjärjestelmää, joka tavoittelee laaja-alaista väestön osallistumista maanpuolustustehtäviin oikeanlaisena, mutta myös osittain riittämättömänä. Jos jatkossa pyritään yhdenvertaisuuden nimissä osallistamaan nykymallin ulkopuolelle jäävät, tulisi maanpuolustukseen liittyviä tehtäviä ja koulutuksia tarkastella aikaisempaa laaja-alaisemmin. Näin saataisiin osallistettua nykyistä huomattavasti suurempi määrä väestöä maanpuolustuksen piiriin, mikä vahvistaisi yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kykyä torjua uhkia. Todennäköisesti myös maanpuolustustahto voimistuisi väestön keskuudessa, kun ymmärrys maanpuolustuksesta ja osallistumisen tavoista kasvaa.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

Etunimi Sukunimi
titteli

Etunimi Sukunimi
titteli